

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою університету
25.06.2020, протокол № 6

ПОЛОЖЕННЯ

**про порядок видання в світ інформаційно-методичного забезпечення
освітнього процесу
в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»
(із змінами та доповненнями, затвердженими Вченою радою університету
від 11.02.2021, протокол №3, від 02.06.2022, протокол №6,
від 20.03.2024, протокол №4)**

Дніпро
2024

Положення про порядок видання в світ інформаційно-методичного забезпечення освітнього процесу в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» / М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2024. – 31 с.

Укладачі:

Микола ТРЕГУБ, проректор з перспективного розвитку;

Володимир САЛОВ, керівник сектору методичного забезпечення навчального процесу навчально-методичного відділу;

Тетяна ПИСЬМЕНКОВА, доцент кафедри конструювання, технічної естетики і дизайну;

Юлія ЗАБОЛОТНА, начальник навчально-методичного відділу;

Марина СТРИЖКА, методист вищої категорії навчально-методичного відділу.

Рецензенти:

Олена ЯВОРСЬКА, начальник відділу внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;

Олена ТРИФОНОВА, декан факультету менеджменту;

Аліна ЗАГРИЦЕНКО, декан факультету природничих наук і технологій;

Дмитро КОЛОСОВ, завідувач кафедри механічної та біомедичної інженерії;

Олена БОРИСОВСЬКА, завідувач кафедри екології та технологій захисту навколишнього середовища;

Олександр ЯНКІН, в.о. завідувача кафедри геодезії.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	6
2. СКЛАДОВІ ПІДРУЧНИКІВ ТА НАВЧАЛЬНИХ ПОСІБНИКІВ	10
2.1. Зміст	10
2.2. Вступ	10
2.3. Основний текст	10
2.4. Задачі, приклади	11
2.5. Довідково-інформаційні дані для розв'язання задач	11
2.6. Засоби самоконтролю	11
2.7. Підсумки	11
2.8. Бібліографічний список	11
2.9. Показчики	11
2.10. Додатки	12
3. СТРУКТУРА КОНСПЕКТІВ ЛЕКЦІЙ І МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ	12
3.1. Типова структура конспекту лекцій	12
3.2. Типова структура методичних рекомендацій до практичних занять	13
3.3. Типова структура методичних рекомендацій до семінарських занять	13
3.4. Типова структура методичних рекомендацій до лабораторних занять	14
3.5. Типова структура методичних рекомендацій до курсової роботи/проєкту ..	15
3.6. Типова структура методичних рекомендацій до практики	15
3.7. Типова структура методичних рекомендацій до кваліфікаційної роботи	16
4. ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ РУКОПИСІВ І ВИДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	16
4.1. Розгляд рукописів кафедрою	16
4.2. Розгляд рукописів науково-методичною комісією спеціальності	17
4.3. Рецензування	18
4.4. Експертиза рукопису навчально-методичним відділом	20

4.5. Редагування рукопису редакторами	20
4.6. Корегування рукопису авторами	20
4.7. Надання грифа Вченої ради університету	21
4.8. Видання навчальної та навчально-методичної літератури	21
4.9. Відповідальність за видання навчальної та навчально-методичної літератури	21
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	23
Додаток 1. Приклад оформлення титульного аркуша навчального видання	24
Додаток 2. Приклад оформлення звороту титульного аркуша навчального видання	25
Додаток 3. Приклад оформлення титульного аркуша навчально-методичного видання	26
Додаток 4. Приклад оформлення звороту титульного аркуша навчально-методичного видання	27
Додаток 5. Приклад проекту витягу з протоколу засідання Вченої ради університету про надання грифа	28
Додаток 6. Приклад висновку експертизи рукопису навчального видання	30
Додаток 7. Приклад висновку експертизи рукопису навчально-методичного видання.....	31

ПЕРЕДМОВА

Для максимально повного надання здобувачам вищої освіти (далі – здобувачі) всієї інформації та матеріалів, необхідних для успішного опанування окремого освітнього компонента, необхідно передбачити відповідне інформаційне та методичне забезпечення компонентів освітніх програм.

Інформаційне забезпечення здійснюється за допомогою навчальних видань.

Навчальне видання [1] – це видання, що містить систематизовані відомості наукового або прикладного характеру, викладені у зручній для вивчення і викладання формі.

Види навчальних видань (згідно з ДСТУ 3017:2015 Видання. Основні види. Терміни та визначення понять):

- ♦ навчальна програма – навчальне видання, що визначає зміст, обсяг, порядок вивчення й викладання певної навчальної дисципліни;
- ♦ підручник – навчальне видання, що містить у повному обсязі систематизований виклад навчальної дисципліни, відповідає навчальній програмі та має відповідний офіційно наданий гриф;
- ♦ навчальний посібник – навчальне видання, що доповнює або частково (повністю) замінює підручник і має відповідний офіційно наданий гриф;
- ♦ навчально-методичний посібник – навчальний посібник, основним змістом якого є методика викладання навчальної дисципліни (її розділу, частини) або методика щодо розвитку та виховання особистості;
- ♦ навчальний наочний посібник – навчальний посібник, основним змістом якого є зображення, що унаочнюють предмет навчальної дисципліни;
- ♦ хрестоматія – навчальний посібник, що містить літературно-художні, історичні, музичні та інші твори чи уривки з них, які є предметом вивчення у навчальній дисципліні;
- ♦ практикум – навчальний посібник, що містить сукупність практичних завдань і (або) вправ із певної навчальної дисципліни, які сприяють засвоюванню набутих знань, умінь і навичок. До практикумів належать збірники задач і вправ, тестові завдання, збірники диктантів і переказів, інструкції до лабораторних і практичних робіт тощо.

Методичне забезпечення освітнього процесу формується за рахунок методичних розробок для здобувачів щодо опанування очікуваних результатів навчання за видами навчальних занять, практик, індивідуальних завдань, самостійної роботи, контрольних заходів.

Інформаційне та методичне забезпечення освітнього процесу (навчальна та навчально-методична література) може видаватися у поліграфічній (друкованій) формі та/або як електронний ресурс.

У даному Положенні регламентовано процес розгляду рукописів, здійснення експертизи рукописів навчально-методичним відділом, надання грифа Вченої ради університету, видання навчальної та навчально-методичної літератури для здобувачів у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка».

1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Уміння створювати зрозумілі здобувачам навчальні тексти – обов'язкова компетенція викладача закладу вищої освіти.

Доступність змісту навчальної та навчально-методичної літератури забезпечується за рахунок трьох чинників:

- ♦ використання досконалої літературної мови;
- ♦ якості ілюстративного матеріалу;
- ♦ систематизованого представлення інформації.

Компетентнісний підхід вимагає відображення в структурі та змісті навчально-методичної літератури таких важливих моментів:

- ♦ діагностично сформульованих дисциплінарних результатів навчання (зможливістю визначення рівня їх досягнення) відповідно до робочої програми та/або силабусу навчальної дисципліни;
- ♦ створення модулів суто діяльнісного спрямування (питання й завдання, що активізують різні види навчальної діяльності);
- ♦ формування умінь вирішувати типові завдання прикладного характеру, формувати теоретичні положення й вести більш складну – дослідницьку діяльність;
- ♦ методики вироблення навичок вчитися протягом життя, інших універсальних компетентностей;
- ♦ формування засобів діагностики, що передбачають визначення рівня досягнення очікуваних результатів навчання.

Активна імплементація європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) як сучасного інструменту організації освітнього процесу вимагає зосередження особливої уваги на врахуванні в навчальних виданнях таких аспектів:

- ♦ структурування змісту та поділ навчального матеріалу підручника або навчального посібника на модулі, що підпорядковані певним результатам навчання із обов'язковою оцінкою ступеня їх засвоєння;
- ♦ відведення значної частки навчального часу на самостійну роботу здобувачів з акцентом на навчально-методичне забезпечення самостійної підготовки до контрольних заходів і виконання індивідуальних завдань;
- ♦ можливість корегування перебігу освітнього процесу завдяки зворотному зв'язку через виконання та оцінювання індивідуальних завдань і вправ на певних етапах навчання;
- ♦ збільшення обсягу практичних завдань для розширення виконавчого етапу пізнавальної діяльності здобувача.

У «Стандартах і рекомендаціях щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» [6] запропоновано чітке формулювання очікуваних навчальних результатів, наявність інформації про стратегію, методи та критерії оцінювання успішності здобувачів з огляду на досягнення очікуваних результатів навчання.

До всього сказаного, структура та зміст видань мають відповідати таким дидактичним принципам:

- ◆ підпорядкованість робочій програмі та/або силабусу навчальної дисципліни;
- ◆ добір адекватного навчального матеріалу та його подання в такому вигляді, що забезпечує його засвоєння з максимальною швидкістю в межах певних організаційних форм та використання технічних засобів навчання;
- ◆ реалізація універсальних компетентностей, що не залежать від предметної області, але важливі для особистісного розвитку здобувача та успішної подальшої діяльності в різних галузях;
- ◆ відображення новітніх досягнень науки, практики, суспільного життя;
- ◆ сприяння проєктно-орієнтованому підходу до засвоєння знань, орієнтації здобувача на самостійний пошук інформації та навчально-творчу діяльність;
- ◆ формування вміння самостійно засвоювати знання завдяки оволодінню технологіями навчальної діяльності (самоорганізація, планування, рефлексія, самооцінка);
- ◆ спрямованість на сприйняття й розуміння, осмислення та засвоєння матеріалу через доступність, точність і ясність мови, мовну правильність, чистоту, дотримання лексичних, граматичних, орфографічних, стилістичних, фразеологічних норм тощо;
- ◆ забезпечення наступності освітнього процесу та відповідності подання матеріалу віковим особливостям здобувачів;
- ◆ використання образотворчих засобів для надання привабливості, підвищення рівня наочності, впливу на естетичне виховання здобувачів;
- ◆ регламентованість обсягу відповідно до кредитів на засвоєння освітнього компонента.

Рецензії на рукописи навчальних видань мають містити аналіз рівня відповідності наведеним вимогам.

Авторам навчальних видань варто мати на увазі, що малоцікавий для самонавчання текст, невиразна збіднена мова, плутанина в термінології, нав'язливе використання мовних штамів, калькування мови, суржик, громіздкі висловлювання, науковоподібність, малозрозумілі визначення, стилістичні огрехи, лексичні неточності гальмують розуміння й засвоєння інформації.

Ілюстративний матеріал має бути об'єднуючим елементом видання, він повинен викликати увагу читача й полегшувати засвоєння змісту. Ілюстрації, що є складовою відтворення наукового змісту, виконують наочну, доповнювальну, поглиблювальну, пояснювальну, виховну, естетичну функції.

Використання в навчальній літературі образотворчих засобів сприяє формуванню у здобувачів понять про предмети, процеси та явища, підвищує мотивацію до вивчення матеріалу, робить таку літературу більш привабливою для читання.

У поліграфічних та електронних виданнях найчастіше розміщують репродукції, рисунки, фотографії, карти, діаграми, схеми, таблиці, графіки. Ілюстрації повинні бути максимально наближені до тексту.

Вид образотворчого засобу обирають з огляду на ступінь підготовленості здобувача до ефективного сприйняття й аналізу інформації. Так, у навчальних виданнях для здобувачів молодших курсів перевагу надають дещо спрощеним, але більш образним ілюстраціям, на відміну від тих, що призначені для здобувачів старших курсів, які можуть вільно читати кресленики й складні схеми.

Належить стежити за тим, аби схеми, креслення, плани не містили зайвої інформації, що може відволікати читача від засвоєння теми.

Технічні кресленики, що пояснюють принципи роботи машин, механізмів і вузлів, як правило, звільняють від показу малозначущих деталей. Однотипні зображення належить виконувати в одній ілюстративній техніці (рисунок, схема, фотографія, креслення).

Статистичні дані доцільно подавати у вигляді графіків і діаграм, які є ефективним засобом передачі інформації й відображення зв'язків між досліджуваними величинами та явищами. При цьому варто попередньо проводити порівняння методичної ефективності використання графіків і діаграм з даними таблиць, які також являють собою ефективний засіб зосередження навчальної інформації.

Обсяг навчального видання визначається в авторських аркушах.

Авторським аркушем називається одиниця обсягу літературного твору, що дорівнює 40 тис. друкованих знаків. Друкованими знаками вважаються всі видимі друковані знаки (літери, розділові знаки, цифри тощо) та кожен пробіл між словами.

У практичній роботі на попередньому етапі автор може брати за один авторський аркуш 16 сторінок комп'ютерного тексту, надрукованого через 1,0 інтервал шрифтом Times New Roman № 14 на стандартному аркуші формату А4.

Обсяг підручників та навчальних посібників повинен визначатися кількістю годин за навчальним планом, що відводиться на вивчення дисципліни, бюджетом часу здобувача для самостійного вивчення навчального матеріалу та продуктивністю засвоєння інформації здобувачем.

Обсяг навчального видання рекомендується визначати за формулою

$$V_{п/пп} = K_{п/пп} * 0,14 (T_a + T_{срс}),$$

де $V_{п/пп}$ – обсяг підручника (навчального посібника) в авторських аркушах;

$K_{п/пп}$ – коефіцієнт виду видання: підручника $/K_{п}/$, навчального посібника $/K_{пп}/$. Для підручника $K_{п}=1$, а для навчального посібника $0,5 < K_{пп} < 1$.

Величина $K_{пп}$ визначається тією часткою навчальної програми, яку замінює або доповнює навчальний посібник. Наприклад, автори планують написати навчальний посібник, який, на їхню думку, буде замінювати приблизно 50% існуючого підручника. У цьому випадку $K_{пп} = 0,5$. Якщо підручника немає, а автори створюють навчальний посібник, що забезпечує 70% програми, то $K_{пп} = 0,7$ тощо.

0,14 (др. арк./год.) – коефіцієнт, що враховує продуктивність засвоєння 1 др. арк. навчальної інформації здобувачем за одну годину самостійної роботи з літературою, розв'язання задач, прикладів тощо.

T_a – кількість годин у навчальному плані, відведених для аудиторних занять з дисципліни;

$T_{срс}$ – кількість годин у навчальному плані, відведених для самостійної роботи здобувачів.

За наявності підручників з дисципліни навчальні посібники слід випускати для доповнення або заміни на основі нових методичних підходів будь-якої частини підручника, не допускаючи його дублювання.

Невід'ємною складовою будь-якої навчальної літератури є бібліографічний список джерел інформації або список бібліографічних посилань, належним чином складений перелік використаних і/або рекомендованих до вивчення джерел інформації. Бібліографічний список як елемент бібліографічного апарату містить наведені за певними правилами бібліографічні дані про джерела інформації для спрощення їх ідентифікації та пошуку. Опис джерел, що включені до списку, необхідно подавати відповідно до вимог чинних стандартів [2-5].

Рекомендації до технічного оформлення рукопису навчального видання.

Рукопис навчального видання має бути представлений у вигляді єдиного файлу у форматі *doc* або *docx*.

Формат аркуша – А4. При наборі необхідно використовувати шрифт Times New Roman. Розмір шрифту (кегель) тексту – 14 пт. Міжрядковий інтервал – 1,0. Абзацний відступ – 1,25 см. Вирівнювання основного тексту – по ширині. Допускається використання 10-12 кегля шрифту Times New Roman і одинарного міжрядкового інтервалу для таблиць і в рисунках (графіках, схемах).

Розміри всіх полів становлять 20 мм.

Нумерація сторінок наскрізна по всьому тексту, сторінки слід нумерувати арабськими цифрами внизу в середині рядка без крапки в кінці, розмір шрифту – 12 пт.

2. СКЛАДОВІ ПІДРУЧНИКІВ ТА НАВЧАЛЬНИХ ПОСІБНИКІВ

Структура підручників та навчальних посібників, як правило, містить складові:

- ♦ зміст (перелік розділів);
- ♦ вступ (передмова);
- ♦ основний текст;
- ♦ питання, тести для самоконтролю;
- ♦ обов'язкові та додаткові завдання, приклади їх виконання;
- ♦ довідково-інформаційні дані для розв'язування задач (таблиці, схеми тощо);
- ♦ підсумки (висновки, післямова);
- ♦ бібліографічний список;
- ♦ додатки;
- ♦ предметний або іменний покажчики.

Приклади оформлювання титульного аркуша та його звороту подано в Додатках 1, 2.

2.1. Зміст

Зміст – це перелік наведених у виданні заголовків рубрик. Заголовки змісту мають точно повторювати заголовки в тексті. Скорочувати заголовки у змісті або подавати їх в іншій редакції порівняно із текстовими заголовками не дозволяється.

До змісту, як правило, необхідно включати всі заголовки та підзаголовки, за винятком тих, що розташовані у підбір з текстом.

Позначення ступенів прийнятої в тексті рубрикації («частина», «розділ», «підрозділ» та їхні порядкові номери) пишуться в одному рядку з відповідними заголовками і відділяються від них крапкою.

Усі заголовки змісту починаються з великої літери без крапки в кінці. Останнє слово кожного заголовка з'єднують крапками з відповідним номером сторінки у правому стовпчику змісту.

Розміщення змісту може бути як на початку книги, так і в кінці.

2.2. Вступ

Вступ (передмова) повинен розкривати відповідність суті підручника чи навчального посібника робочій програмі та/або силабусу навчальної дисципліни, обґрунтовувати прийняту систему та послідовність викладу навчального матеріалу.

2.3. Основний текст

Основний текст підручника (навчального посібника) – це дидактично та методично оброблений і систематизований автором навчальний матеріал.

Викладання матеріалу в підручнику (навчальному посібнику) повинно відрізнятися об'єктивністю, науковістю та чіткою логічною послідовністю. Композиція підручника, подання термінів, прийоми введення до тексту нових понять, використання засобів наочності мають бути направлені на те, щоб

передати здобувачеві певну інформацію, навчити його самостійно користуватися книгою, захопити його, викликати інтерес до предмета, що вивчається.

2.4. Задачі, приклади

У цьому розділі доцільно подавати зразки правильного розв'язування типових для даної дисципліни задач в узагальненому, а потім у конкретизованому вигляді. Зміст задач має відповідати навчальним цілям підручника або навчального посібника.

2.5. Довідково-інформаційні дані для розв'язування задач

У розділі слід подати всі необхідні відомості, які здобувач має використовувати, самостійно розв'язуючи задачі, що пропонуються для самоконтролю.

2.6. Засоби самоконтролю

Постійний самоконтроль якості засвоєння знань забезпечує ефективне опрацювання здобувачем навчального матеріалу в процесі самостійної роботи. Контрольні питання, тести, завдання, як правило, розміщують наприкінці кожної структурної частини підручника або навчального посібника, вони мають сприяти формуванню у здобувачів певних компетентностей.

Під час написання підручників або навчальних посібників необхідно пам'ятати про те, що вони мають орієнтувати здобувача на вироблення вмінь вирішувати завдання та розв'язувати задачі, на самостійну творчу працю, на активну пізнавальну діяльність. У кожному підручнику чи навчальному посібнику мають бути еталони розв'язування задач, тести, запитання, завдання, змодельовані проблемні ситуації, теми для обговорення тощо.

2.7. Підсумки

Цей елемент може включатися автором у структуру видання з метою підведення підсумків у викладенні всього навчального матеріалу або його частини. Автор звертає увагу на невирішені питання з певної галузі знань, наукового напрямку, наявні гіпотези, а також на основні напрями подальшого розвитку науки.

2.8. Бібліографічний список (перелік використаних і/або рекомендованих джерел)

Описи джерел інформації в списку рекомендованої літератури подають наприкінці основного тексту.

У деяких випадках зручним та адресним є застосування позатекстового списку бібліографічних посилань. Правила оформлення бібліографічного списку позатекстових і підрядкових бібліографічних посилань на джерела інформації подано в [4].

2.9. Показчики

У текст підручника, навчального посібника доцільно вводити іменний, предметний, географічний показчики, глосарій, список умовних скорочень.

Ці структурні елементи видання формують, як правило, на заключному етапі підготовки рукопису до видання, оскільки вони мають відповідати остаточному варіанту із конкретними сторінками.

Наявність покажчиків полегшує користування підручником, навчальним посібником. До предметного покажчика, зазвичай, включають основні терміни і поняття, що вживаються в підручнику, навчальному посібнику, а до іменного – прізвища та ініціали осіб, відомості про яких можна знайти у книзі. Поруч з терміном у предметному покажчику або прізвищем в іменному покажчику проставляють номери сторінок, на яких вони згадуються. Терміни та прізвища пишуться у стовпчик в алфавітному порядку, наприклад:

А

Агрегат тяговий 16
Акумулятор енергії 12
– – гідравлічний 12
– – інерційний 14, 83
– – пневматичний 18
– – електричний 21
Активна сила 51, 57

Б

Блокування колеса 116
Букса 107
Бульдозер 41, 46

В

Вагон 14
– причіпний 42
– самохідний 41

2.10. Додатки

Додатки – важливий засіб збагачення змісту підручника, навчального посібника. Зазвичай в них містяться матеріали, що доповнюють або ілюструють основний текст. За своїм характером та змістом додатки мають стосуватися підручника, навчального посібника в цілому або їх певних частин, а не окремих питань.

3. СТРУКТУРА КОНСПЕКТІВ ЛЕКЦІЙ І МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ

3.1. Типова структура конспекту лекцій

Конспект лекцій містить стислий виклад курсу лекцій або окремих розділів навчальної дисципліни. Матеріал цього виду доцільно викладати у поданій нижче послідовності:

- *зміст*;
- *вступ/передмова* (визначається роль, місце та значення дисципліни у професійній підготовці фахівців за певною спеціальністю та/або освітньою програмою);
- *основний текст* (на початку зазначається тема, план лекційного заняття, основні поняття (ключові слова), очікувані результати навчання, далі подається логічно завершений, науково обґрунтований та систематизований матеріал, який за змістом і структурою має відповідати робочій програмі та/або силабусу навчальної дисципліни, відобразити найновіші досягнення науки та практики, висвітлювати перспективи подальшого розвитку наукових пошуків);

- **контрольні запитання та завдання** (розміщують після кожної лекції задля сприяння більш ефективному опрацюванню здобувачем теоретичного матеріалу в процесі самостійної роботи);
- **перелік використаних і рекомендованих джерел** (наводять джерела, з яких запозичено фактичний матеріал, що вказується у відповідних посиланнях та згруповано у цьому розділі, крім цього, зазначають рекомендовані джерела для поглибленого вивчення дисципліни);
- **додатки (за потреби).**

3.2. Типова структура методичних рекомендацій до практичних занять з дисципліни

Практичне заняття – форма навчального заняття, при якій викладач організовує детальний розгляд здобувачами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування через виконання здобувачами завдань і вправ.

Рекомендації доцільно викладати у послідовності, що подана нижче:

- **зміст;**
- **вступ/загальні положення;**
- **тема заняття, мета, очікувані результати навчання** (мета практичних занять – формування вмінь і навичок практичного застосування знань через виконання здобувачами завдань та вправ, розв’язування задач);
- **теоретичні відомості за темою (за потреби);**
- **методика виконання типових завдань і розв’язування задач;**
- **перелік контрольних практичних завдань, задач, вправ тощо та рекомендації щодо їх виконання;**
- **критерії оцінювання практичних занять** (кожне практичне заняття має оцінюватися за характерними для діяльності критеріями);
- **перелік рекомендованих джерел** (подається перелік джерел інформації, необхідних для підготовки до практичних занять);
- **додатки (за потреби).**

З урахуванням специфіки навчальної дисципліни окремі елементи запропонованої структури можуть бути змінені або доповнені.

3.3. Типова структура методичних рекомендацій до семінарських занять з дисципліни

Семінари – форма навчального заняття, при якій викладач організовує дискусію серед здобувачів навколо попередньо визначених тем, у яких розглянуто принципові положення дисциплін. Матеріал видань цього виду доцільно викладати у поданій нижче послідовності:

- **зміст;**
- **вступ/загальні положення;**
- **тема заняття, мета, очікувані результати навчання** (тематика

семінарів формується на основі змісту робочої програми та/або силабусу навчальної дисципліни, здобувачу надається можливість обирати тему або запропонувати власну, що сприяє розвитку його творчої активності; теми закріплюються за здобувачами на початку викладання дисципліни);

– **рекомендації до участі в семінарі** (діяльність здобувача на семінарі – це виступи з повідомленнями, доповідями, рефератами, презентаціями, а також його участь у їх обговоренні під керівництвом викладача; у методичних рекомендаціях висвітлюють підходи до підготовки та виголошення доповіді, її обговорення, ведення дискусії, розробки та використання демонстраційного матеріалу; характер підготовки залежить від ролі, яка доручена студенту – доповідач, учасник обговорення тощо);

– **критерії оцінювання участі здобувача в семінарі** (оцінювання здійснюється експертним методом з використанням критеріїв, що зазначені в робочій програмі та/або силабусі навчальної дисципліни);

– **перелік рекомендованих джерел** (подається перелік джерел інформації, необхідних для підготовки до семінарів);

– **додатки (за потреби).**

3.4. Типова структура методичних рекомендацій до лабораторних занять з дисципліни

Лабораторна робота – форма навчального заняття, на якому здобувач під керівництвом викладача особисто проводить натурні або імітаційні експерименти з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень певної навчальної дисципліни. При цьому він набуває навичок у роботі з лабораторним устаткуванням, обладнанням, обчислювальною технікою, вимірювальною апаратурою, а також в оволодінні методикою експериментальних досліджень у конкретній галузі.

Матеріал видань цього виду варто викладати в поданій нижче послідовності:

– **зміст;**

– **вступ/загальні положення;**

– **тема, мета, завдання і тривалість роботи, очікувані результати навчання;**

– **теоретичні положення** (подаються основні теоретичні відомості дисципліни в обсязі, достатньому для обґрунтування методики експерименту);

– **обладнання, прилади та матеріали, необхідні для виконання роботи;**

– **рекомендації щодо виконання роботи та обробки результатів експерименту;**

– **вимоги до оформлення та захисту результатів роботи;**

– **питання для підготовки до захисту результатів лабораторної роботи** (перелік питань складається з метою концентрації уваги здобувачів на ключових моментах виконання та захисту результатів лабораторної роботи);

– **критерії оцінювання лабораторної роботи** (кожна лабораторна робота оцінюється якістю звіту про виконання роботи експертним методом з використанням критеріїв, зазначених в робочій програмі та/або силабусі

навчальної дисципліни);

- **перелік рекомендованих джерел** (подається список джерел інформації, на яких базується виконання лабораторних робіт);
- **додатки (за потреби).**

З урахуванням специфіки навчальної дисципліни окремі елементи запропонованої структури можуть бути змінені або доповнені.

3.5. Типова структура методичних рекомендацій до курсової роботи/проєкту

Матеріал видань цього виду доцільно викладати у поданій нижче послідовності:

- **зміст;**
- **мета та завдання курсової роботи/проєкту, очікувані результати навчання;**
- **склад, обсяг і структура курсової роботи/проєкту** (структура курсових робіт/проєктів визначається і затверджується відповідними кафедрами);
- **вимоги щодо оформлення курсової роботи/проєкту;**
- **критерії оцінювання курсової роботи/проєкту;**
- **перелік рекомендованих джерел;**
- **додатки** (зокрема, приклади оформлення складових курсової роботи/проєкту).

3.6. Типова структура методичних рекомендацій до практики

Матеріал цих видань доцільно викладати у поданій нижче послідовності:

- **зміст;**
- **вступ/загальні положення** (зазначається роль практики для набуття здобувачем фахових компетентностей та її місце в освітньому процесі підготовки фахівців конкретної спеціальності (освітньої програми), інформація про бази практики);
- **мета та завдання практики;**
- **організація та порядок проходження практики** (надається інформація щодо організаційних заходів з підготовки до практики, баз та тривалості практики, обов'язків здобувачів і керівників практики, переліку і форм необхідних документів тощо);
- **зміст практики** (в систематизованій формі наводяться конкретні питання, які здобувачі мають опанувати під час проходження практики, та приклади індивідуальних завдань);
- **вимоги до оформлення звіту про практику та порядок його захисту, критерії оцінювання звіту;**
- **перелік рекомендованих джерел;**
- **додатки (за потреби).**

3.7. Типова структура методичних рекомендацій до кваліфікаційної роботи

Матеріал цих видань доцільно викладати у поданій нижче послідовності:

- *зміст;*
- *вступ/загальні положення;*
- *мета та завдання кваліфікаційної роботи;*
- *етапи підготовки і виконання кваліфікаційної роботи;*
- *вимоги до структури, обсягу та змісту кваліфікаційної роботи;*
- *вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи;*
- *процедура захисту кваліфікаційної роботи, критерії оцінювання;*
- *перелік рекомендованих джерел;*
- *додатки* (зокрема, приклади оформлення складових кваліфікаційної роботи).

4. ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ РУКОПИСІВ І ВИДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Підготовка рукописів навчальної та навчально-методичної літератури здійснюється науково-педагогічними працівниками кафедр відповідно до плану видань університету. До складу авторів можуть залучатись науково-педагогічні працівники кафедр університету, інших закладів вищої освіти, фахівці-практики.

Навчальним виданням, які в повному обсязі відповідають вимогам даного Положення, Вчена рада університету надає гриф.

Публікація інших видань передбачає одержання рекомендації навчально-методичного відділу на підставі проведеної експертизи.

Порядок розгляду рукописів, надання грифа Вченої ради, проведення експертизи навчально-методичним відділом та видання подані нижче.

4.1. Розгляд рукописів кафедрою

Документація	
вхідна	вихідна
Рукопис навчально-методичної літератури Освітня програма. Робоча програма та/або силабус навчальної дисципліни	Витяг з протоколу засідання кафедри з висновком щодо доцільності видання зазначеного рукопису Визнання складу авторського колективу

Під час засідання кафедри рукопис розглядається на предмет обґрунтування доцільності видання, визначення відповідності його змісту робочій програмі та/або силабусу навчальної дисципліни, відповідній освітній програмі, а також погодження складу авторів.

У протоколі засідання кафедри висвітлюються такі питання:

- ◆ актуальність видання навчальної та навчально-методичної літератури;

- ♦ рівень інформаційного забезпечення освітнього компонента;
- ♦ відповідність змісту рукопису робочій програмі та/або силабусу навчальної дисципліни, освітній програмі;
- ♦ урахування сучасних досягнень науки та практики, розвитку культури;
- ♦ відповідність обсягу рукопису чинним вимогам та дотримання принципів академічної доброчесності.

На засіданні кафедри необхідно погодити склад авторського колективу для уникнення претензій на співавторство від інших науково-педагогічних працівників. Критерієм співавторства є конкретний творчий внесок особи у створення навчального видання.

Якщо підготовлений до видання рукопис рекомендують для використання в освітньому процесі за кількома спеціальностями, пропонується його розгляд на спільному (об'єднаному) засіданні випускових кафедр за цими спеціальностями, а потім на спільному (об'єднаному) засіданні науково-методичних комісій цих спеціальностей.

4.2. Розгляд рукописів науково-методичною комісією спеціальності

Документація	
вхідна	вихідна
Рукопис видання Робоча програма та/або силабус навчальної дисципліни Освітня програма Витяг з протоколу засідання кафедри	Витяг з протоколу засідання науково-методичної комісії Затвердження рецензентів (тільки для підручників, навчальних посібників)

Моніторинг стану інформаційного забезпечення освітніх програм за спеціальностями здійснюють відповідні науково-методичні комісії.

Необхідність видання й оновлення навчальної та навчально-методичної літератури визначає науково-методична комісія спеціальності.

Умова ухвалення рішення про підготовку та видання нової літератури з освітнього компонента – відсутність подібних джерел, низька якість чи неактуальність аналогів.

Особливу увагу звертають на відповідність змісту навчальної та навчально-методичної літератури очікуваним результатам навчання, визначеним робочою програмою та/або силабусом певної навчальної дисципліни освітньої програми. Для курсових і кваліфікаційних робіт та практик обов'язкове врахування відповідності програмним результатам навчання, закріпленим за цими освітніми компонентами в освітній програмі.

4.3. Рецензування (є обов'язковим тільки для навчальних видань, що претендують на отримання грифа Вченої ради університету)

Документація	
вхідна	вихідна
Рукопис навчальної літератури Освітня програма Робоча програма та/або силабус навчальної дисципліни	Рецензії фахівців інших закладів вищої освіти, організацій, підприємств тощо

Рукопис навчального видання подається на рецензію двом-трьом фахівцям інших закладів вищої освіти, організацій, підприємств тощо.

Рецензентам пропонується об'єктивно оцінити навчальне видання шляхом всебічного аналізу його змісту. У рецензіях висвітлюються перелічені нижче питання.

Дотримання загальних вимог до навчальної та навчально-методичної літератури:

- ♦ відповідність структури рукопису чинним рекомендаціям;
- ♦ підпорядкованість стандартам вищої освіти та освітнім програмам спеціальностей;
- ♦ урахування сучасних досягнень науки, практики, культури, суспільного життя;
- ♦ регламентованість обсягу відповідно до наданих кредитів на викладання дисциплін;
- ♦ переваги змісту порівняно з виданнями на аналогічну тему.

Реалізація сучасних тенденцій розвитку вищої освіти:

- ♦ адекватність навчальних цілей вимогам освітніх програм;
- ♦ реалізація компетентнісного підходу до засвоєння матеріалу;
- ♦ спрямованість на формування та розвиток загальних і фахових компетентностей здобувачів вищої освіти.

Рівень дидактичного опрацювання:

- ♦ аналіз повноти та якості дидактичного апарату;
- ♦ оцінка послідовності та системності викладу навчального матеріалу, його структурованість;
- ♦ дидактична обґрунтованість тексту (добір адекватного навчального матеріалу та його представлення у вигляді, що забезпечує засвоєння з максимальною швидкістю за умови використання певних організаційних форм і технічних засобів навчання).

Досконалість мови та ілюстрацій:

- ♦ рівень точності використання загальноприйнятої термінології, норм, правил, стандартів тощо;
- ♦ точність визначень і формулювань;

- ◆ спрямованість на сприйняття та розуміння, осмислення і засвоєння матеріалу через доступність, точність, ясність та чистоту мови, мовну правильність, дотримання лексичних, граматичних, орфоепічних, стилістичних, фразеологічних норм тощо.

- ◆ якість ілюстративного матеріалу для надання привабливості, підвищення рівня наочності, мотивації до опанування освітнього компонента, впливу на естетичне виховання здобувачів;

- ◆ загальна оцінка літературного стилю викладу матеріалу та якості ілюстративного матеріалу.

Сприяння підвищенню ефективності самостійної роботи:

- ◆ спрямованість на формування вмій та навичок самоосвіти завдяки опису технологій навчальної діяльності;

- ◆ висвітлення аспектів проблемного навчання, орієнтації на самостійний пошук та на навчально-творчу діяльність;

- ◆ наявність контрольних завдань для розширення виконавчого етапу пізнавальної діяльності здобувачів;

- ◆ загальна оцінка ефективності використання книги для самостійної роботи здобувачів.

Придатність до оцінювання навчальних досягнень здобувачів:

- ◆ обґрунтованість поділу навчального матеріалу на модулі, що підпорядковані певним результатам навчання з обов'язковою оцінкою ступеня їхнього засвоєння;

- ◆ відображення модулів суто діяльнісного спрямування (питання та завдання, що стосуються різноманітних видів навчальної діяльності) як обов'язкових складників;

- ◆ ступінь логічного зв'язку очікуваних результатів навчання зі змістом контрольних питань/завдань;

- ◆ наявність чіткого формулювання очікуваних результатів навчання, а також методів і критеріїв оцінювання здобувачів стосовно досягнення таких результатів;

- ◆ наведення узагальнених еталонів рішень і прикладів виконання контрольних завдань.

Зауваження та висновки:

- ◆ подання конкретних посторінкових зауважень;

- ◆ висновки про якість рукопису в цілому.

Висновки у рецензії можуть мати один із чотирьох варіантів змісту:

- ◆ **рекомендація до видання тексту в незмінному вигляді**, де обов'язково належить зазначити тип видання (підручник чи навчальний посібник і його адресацію, тобто здобувачами якої галузі знань, спеціальності, освітньої програми він може бути використаний);

- ◆ **необхідність доопрацювання**. Якщо рукопис, на думку рецензента, не містить значних недоліків або вони можуть бути усунені шляхом доопрацювання, то в заключній частині рецензії підтверджується доцільність видання. При цьому

автор/автори мають відповісти на зауваження. Автору/авторам необхідно надати відповідь на зауваження рецензента і повідомити про внесення відповідних змін, а також висловити обґрунтовані заперечення щодо несуттєвих зауважень, якщо вони такими є, на думку автора/авторів;

♦ **необхідність перероблення.** Якщо рукопис потребує суттєвих змін великого обсягу, обґрунтовується доцільність його повторного рецензування (тим самим рецензентом) після доопрацювання;

♦ **недоцільність видання.** Це має бути зумовлено наявністю дуже серйозних недоліків і прорахунків у змісті рукопису. Такий висновок належить чітко обґрунтувати і пояснити.

Рукописи, на які було отримано рецензії суперечливого змісту, підлягають додатковому рецензуванню.

4.4. Експертиза рукопису навчально-методичним відділом

Рукописи навчальних та навчально-методичних видань подаються авторами на експертизу до навчально-методичного відділу (до сектору методичного забезпечення навчального процесу) з метою встановлення їхньої відповідності вимогам даного Положення.

Документація	
вхідна	вихідна
<p>Рукопис навчальної чи навчально-методичної літератури Робоча програма та/або силабус навчальної дисципліни Витяги з протоколів засідань кафедри та науково-методичної комісії спеціальності Рецензії фахівців інших закладів вищої освіти, організацій, підприємств (для підручників, навчальних посібників)</p>	<p>Висновок експертизи</p>

4.5. Редагування рукопису редакторами

Автори мають право подати рукописи навчальних та навчально-методичних видань на редагування редакторам або здійснювати редакційне опрацювання самостійно.

Документація	
вхідна	вихідна
<p>Доопрацьований рукопис навчального видання, в якому враховано зауваження рецензентів та експертизи навчально-методичного відділу</p>	<p>Зауваження редактора</p>

4.6. Koreгування рукопису авторами

Рукопис після редагування із зауваженнями та правкою редактора повертається авторам на доопрацювання. Автор разом з редактором з'ясовує питання, що виникли, та погоджує запропоновані доповнення й зміни до тексту.

Документація	
вхідна	вихідна
Рукопис із зауваженнями редактора	Рукопис, повністю підготовлений до видання Довідка від редактора про дозвіл видання літератури

Довідка від редактора про дозвіл видання літератури подається до навчально-методичного відділу для представлення рукопису на розгляд Вченої ради університету на предмет надання грифа Вченої ради університету.

4.7. Надання грифа Вченої ради університету

Документація	
вхідна	вихідна
Рукопис, повністю підготовлений до видання	Проект рішення Вченої ради університету

Питання про розгляд рукопису навчального видання Вченою радою університету на предмет надання грифа вноситься до порядку денного за умови позитивних висновків експертизи навчально-методичного відділу, який розробляє та подає до секретаріату Вченої ради проект рішення (Додаток 5).

Вчена рада університету ухвалює рішення про надання навчальним виданням відповідного грифа.

Вчена рада надає гриф «Рекомендовано Вченою радою НТУ «Дніпровська політехніка» ...» із зазначенням виду навчального видання та його призначення (компонента освітньої програми, спеціальності та рівня вищої освіти).

4.8. Видання навчальної та навчально-методичної літератури

Видання навчальної літератури здійснюється за рішенням Вченої ради університету, яка надає відповідний гриф.

Оприлюднення навчально-методичних видань здійснюється за рекомендацією навчально-методичного відділу (Додаток 7).

Інші підстави для видання навчальної та навчально-методичної літератури видавництва НТУ «ДП» вважаються нелегітимними.

Друк літератури (поліграфічні видання) здійснюється за необхідності. Електронні ресурси розміщуються в репозиторії бібліотеки та/або на сайті університету (на сторінці кафедри), а також на дистанційній платформі Moodle для забезпечення вільного доступу здобувачів до навчально-методичних матеріалів за відповідним освітнім компонентом.

4.9. Відповідальність за видання навчальної та навчально-методичної літератури

Відповідальність за виконання плану видань за відповідними освітніми програмами несуть завідувачі кафедр.

Відповідальність за об'єктивність обґрунтування доцільності видання, відповідність очікуваним результатам навчання, змістове наповнення навчальної та навчально-методичної літератури покладається на авторів, завідувачів кафедр та голів науково-методичних комісій спеціальностей.

Відповідальність за якість експертизи рукописів на відповідність вимогам даного Положення несе навчально-методичний відділ.

Посилання на дане Положення при його використанні є обов'язковим.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. ДСТУ 3017:2015. Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять [На заміну ДСТУ 3017–95; чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 38 с.
2. ДСТУ 3008:2015. Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання [На заміну ДСТУ 3008–95; чинний від 2017-07-01]. Вид. офіц. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 26 с.
3. ДСТУ 3582:2013. Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582 – 97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с.
4. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.
5. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. [Чинний від 2007-07-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2007. 47 с.
6. Стандарти і рекомендації забезпечення якості на європейському освітньому просторі. URL: <http://surl.li/akvty> (дата звернення: 15.12.2023).

Додаток 1. Приклад оформлення титульного аркуша навчального видання

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Д. В. Рудаков, О. О. Сдвижкова

МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПРИРОДНИЧИХ СИСТЕМ

Навчальний посібник

Дніпро
НТУ «ДП»
2024

Додаток 2. Приклад оформлення звороту титульного аркуша навчального видання

УДК 519.248:550.8.053

Р 83

*Рекомендовано Вченою радою НТУ «Дніпровська політехніка»
як навчальний посібник для здобувачів ступеня магістра
спеціальностей 103 Науки про Землю та 184 Гірництво
(протокол № ____ від ХХ.ХХ.ХХХХ)*

Рецензенти:

В. Б. Говоруха – д-р фіз.-мат. наук, проф. (Дніпровський державний аграрно-економічний університет);

Я. Б. Петрівський – д-р техн. наук, проф. (Рівненський державний гуманітарний університет).

Рудаков Д. В.

Р83 Математичне моделювання природничих систем : навч. посіб. / Д. В. Рудаков, О. О. Сдвижкова ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2024. – 178 с.

ISBN

Викладено основи математичних моделей і методів, які необхідні для кількісного оцінювання, аналізу та прогнозування стану об'єктів природокористування. З'ясовано застосування видів розподілу випадкових величин, кореляційного та дисперсійного аналізу геологічних об'єктів з перевіркою відповідних статистичних гіпотез, а також описано методи оптимізації під час виконання прикладних завдань природокористування. Містить інструкції до виконання практичних робіт, що дозволяє краще засвоїти принципи моделювання та статистичний аналіз природничих систем.

Для здобувачів ступеня магістра спеціальностей 103 Науки про Землю та 184 Гірництво.

УДК 519.248:550.8.053

ISBN

© Д. В. Рудаков, О. О. Сдвижкова, 2024

© НТУ «Дніпровська політехніка», 2024

**Додаток 3. Приклад оформлення титульного аркуша
навчально-методичного видання**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
Кафедра екології та технологій захисту навколишнього середовища**

Ю. С. Воронкова

ФІЗІОЛОГІЯ

**Методичні рекомендації до виконання практичних робіт
з дисципліни «Анатомія та фізіологія людини і тварин»
для здобувачів ступеня бакалавра
освітньо-професійної програми «Біологія»
зі спеціальності 091 Біологія та біохімія**

Дніпро
НТУ «ДП»
2024

Додаток 4. Приклад оформлення звороту титульного аркуша навчально-методичного видання

Воронкова Ю. С.

Фізіологія [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до виконання практичних робіт з дисципліни «Анатомія та фізіологія людини і тварин» для здобувачів ступеня бакалавра освітньо-професійної програми «Біологія» зі спеціальності 091 Біологія та біохімія / Ю. С. Воронкова ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2024. – 42 с.

Автор

Ю. С. Воронкова, канд. біол. наук, доц.

Затверджено науково-методичною комісією зі спеціальності 091 Біологія та біохімія (протокол № 2 від 10.02.2024) за поданням кафедри екології та технологій захисту навколишнього середовища (протокол № 2 від 08.02.2024).

Уміщено теоретичні відомості за темами лекційного курсу, варіанти практичних завдань з рекомендаціями до їх виконання, контрольні питання, список використаної та рекомендованої літератури

Орієнтовано на активізацію навчальної діяльності здобувачів ступеня бакалавра спеціальності «Біологія та біохімія» та закріплення практичних навичок у засвоєнні дисципліни «Анатомія та фізіологія людини і тварин».

Відповідальний за випуск завідувач кафедри екології та технологій захисту навколишнього середовища О. О. Борисовська, канд. техн. наук, доц.

Додаток 5. Приклад проекту витягу з протоколу засідання
Вченої ради університету про надання грифа

**Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
Витяг з протоколу № XX засідання Вченої ради**

м. Дніпро

XX.XX.XXXX

Склад Вченої ради затверджений рішенням
Конференції трудового колективу від 17.11.2020 (протокол № 5)
та зі змінами від 22.12.2022 (протокол № 12)
на засіданні були присутні XX з XX членів Вченої ради

СЛУХАЛИ: Розгляд результатів експертизи рукопису навчального видання «Композиційні матеріали» (автор О. М. Долгов) на предмет надання грифа «Рекомендовано Вченою радою НТУ «Дніпровська політехніка» як навчальний наочний посібник для здобувачів ступеня бакалавра спеціальності 132 Матеріалознавство».

- 1 На розгляд подано матеріали:
  - рукопис навчального видання;
  - робочу програму навчальної дисципліни «Композиційні матеріали»;
  - витяг з протоколу засідання кафедри механічної та біомедичної інженерії;
  - витяг з протоколу засідання науково-методичної комісії спеціальності 132 Матеріалознавство;

С. І. Губенко – академік Академії наук вищої школи України, доктор технічних наук, професор, професор кафедри матеріалознавства та обробки матеріалів Придніпровської державної академії будівництва та архітектури;

Л. В. Урсуляк – кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри технічної механіки Українського державного університету науки і технологій.

- 2 Рецензії на рукопис позитивні.
- 3 Експертизою навчально-методичного відділу встановлено:
  - навчальний посібник відповідає програмі навчальної дисципліни «Композиційні матеріали» спеціальності 132 Матеріалознавство за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти; в посібнику розглянуто структуру, властивості та основи механіки композиційних матеріалів, наведено основні технологічні процеси виготовлення і практичне застосування композитів у різних галузях;

– рукопис в цілому відповідає вимогам «Положення про порядок видання в світ інформаційно-методичного забезпечення освітнього процесу в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка».

Доповідач: начальник навчально-методичного відділу

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

УХВАЛИЛИ:

1 Надати рукопису навчального видання «Композиційні матеріали» (автор О. М. Долгов) гриф «Рекомендовано Вченою радою НТУ «Дніпровська політехніка» як навчальний наочний посібник для здобувачів ступеня бакалавра спеціальності 132 Матеріалознавство».

2 Затвердити бібліографічний опис навчального видання в редакції:

Долгов О. М. Композиційні матеріали [Електронний ресурс] : навч. наоч. посіб. / О. М. Долгов ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2024. – 126 с.

Учений секретар

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Додаток 6. Приклад висновку експертизи рукопису навчального видання

Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально-методичний відділ
Сектор методичного забезпечення навчального процесу

Висновок експертизи рукопису навчального видання

1 За результатами експертизи (протокол засідання навчально-методичного відділу № 11 від 05.12.2023) встановлено, що рукопис навчального видання «Експлуатаційні розрахунки транспорту гірничих підприємств» (автор П. А. Дьячков):

– підпорядковано очікуваним результатам навчання, передбаченим робочою програмою дисципліни «Транспорт гірничих підприємств» освітньо-професійної програми «Гірництво» спеціальності 184 Гірництво за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти;

– побудовано відповідно до принципів дидактики;

– підготовлено в авторській редакції;

– відповідає вимогам «Положення про порядок видання в світ інформаційно-методичного забезпечення освітнього процесу в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка».

2 Рукопис рекомендовано до видання як навчальний посібник з дисципліни «Транспорт гірничих підприємств» для здобувачів ступеня бакалавра освітньо-професійної програми «Гірництво» спеціальності 184 Гірництво у друкованому вигляді та/або як електронний ресурс.

3 Рекомендовано внести навчальний посібник до репозиторія НТУ «Дніпровська політехніка».

4 Бібліографічний опис видання:

Дьячков П. А. Експлуатаційні розрахунки транспорту гірничих підприємств : навч. посіб. / П. А. Дьячков ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2024. – 199 с.

Начальник навчально-методичного відділу

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Методист сектору методичного
забезпечення навчального процесу

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

**Додаток 7. Приклад висновку експертизи рукопису
навчально-методичного видання**

Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально-методичний відділ
Сектор методичного забезпечення навчального процесу

**Висновок експертизи
навчально-методичного видання**

1 За результатами експертизи (протокол засідання навчально-методичного відділу № 1 від 05.01.2024) встановлено, що рукопис «Робота з математичними функціями в середовищі MS EXCEL : методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Інформаційні технології» для здобувачів ступеня бакалавра спеціальності 125 Кібербезпека та захист інформації» (укладач І. Г. Олішевський):

– підпорядковано очікуваним результатам навчання, передбаченим робочою програмою дисципліни «Інформаційні технології» спеціальності 125 Кібербезпека та захист інформації за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти;

– побудовано відповідно до принципів дидактики;

– підготовлено в авторській редакції;

– відповідає вимогам «Положення про порядок видання в світ інформаційно-методичного забезпечення освітнього процесу в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка».

2 Рукопис рекомендовано до видання у друкованому вигляді та/або як електронний ресурс.

3 Рекомендовано внести навчально-методичне видання до репозиторія НТУ «Дніпровська політехніка».

4 Бібліографічний опис видання:

Робота з математичними функціями в середовищі MS EXCEL [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Інформаційні технології» для здобувачів ступеня бакалавра спеціальності 125 Кібербезпека та захист інформації / уклад. І. Г. Олішевський ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2024. – 21 с.

Начальник навчально-методичного відділу

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Методист сектору методичного
забезпечення навчального процесу

Ім'я ПРІЗВИЩЕ